

DHAQAN HAWL-KARNIMO

Ujeedooyinka Guud ee Cutubka.

Marka ay dhammeeyaan barashada cutubkan ka dib, ardeydu waxay awoodi doonaan in ay:-

- Fahmaan In aan shaqo kasta la quudhsan.
- Gartaan muhiimada shaqada iyo wakhtiga.
- Dareemaan anshaxa xirfadu sida uu aasaaska ugu yahay wax soo saarka iyo horumarka.

7.1. Habdhaqanka Hawlkarnimada Shaqo

7.1.1. Shaqadu in ayna kala fiicnayn oo la aamino

- Sharaxa shaqo si ayna uga liidanin shaqo kale sharax adiga oo tusaalooyin adeegsanaya.
- “Shaqo oo dhan waa in aan si siman u wada qadarino” marka la leeyahay maxaa loo jeedaa?

XIRFADA FAARADA

Geedi iyo Faarax waxaa weeye ardey fasalka todobaad dhigata oo ku nool magaalo madaxda

ismaamulka deegaanka Gambella. Maadaama ay xaafadahoodu isku dhawyihiin inta ay isutegaan ayey wax wada akhrisan jireen. Waxay ku heshiiyeen in xiliyada ay fasaxa yihiin ay wada ciyaaraan, waxayna ka wada xaajoodaan xiisahooda mustaqbalka. Geedi wuxuu ku taamaa in uu mustaqbalka noqdo aqoonyahan ku takhasusay Farshaxankahalka Faaraxna ku taamo in uu noqdo aqoonyahan ku xeel dheer farshaxanka dhirta. Faarax had iyo jeer marka uu u tego Geedi si uu wax u akhristo waxyaabaha aadka u soo jiita islamarkaana farxad geliya Geedi Aabihii iyo hooyadii oo si aad u taxadar badan oo wada jir ah uga wada shaqaysta waxyaabaha geedaha laga sameeyo.

Faarax xilliyada uu fasaxa yahay saaxiibkii labadiisa waalid Farshaxan gacmeedka ay geedaha ka sameeyaan maadaama uu aad ugu bogay alaabada ay geedaha ka sameeyaan goobaha lagu gadointa uu tego ayuu khaanadaha alaabada lagu sharaxay ayuu kala wareejin jiray. Marka uu buuqdo goobaha lagu gado alaab dhaqameedyada indhihiisa soo jiidan jiray waxaa ka mid ahaa qalabka muusikada sida kiraarka, Narsada, gobayska foodhinta loogu talagalay iyo waxyaabo kale oo la mid ah farshaxanada kale

DHAQAN HAWL-KARNIMO

ee taariikhiga ah waxaana ka mid ah dhismaha dawlada ee loo yaqaano Fasila-Dhes ee ku yaala magaalada Goondhar, taalada Aksum iyo kuwo kale. Faarax cilmiga bulshada qayb ka mid ah oo ku saabsan farshax dhaqameedyada dalka ee taariikhiga ah maadaama uu u riyaaqay waxaa galay xiise ku saabsan sidii uu qaybtan u baran lahaa mustaqbalka. Geedi Aabihii wuxuu ogolaaday in uu Geedi iyo kuwo kale oo saaxiibadii ah siiyo tababar ku saabsan farshaxanka geedaha laga sameeyo. Faarax isaga oo aan yaraysanin shaqadan geedaha sida tababarka iyo iskii isugu soo diyaariyay ayuu Geedi Aabihii ugu hambalyeeyey. Xiligan Faarax iyo saaxiibadii inta ay dhammaysteen tababarkii ayaa waxay qorshaysteen in ay warshadan farshaxan dhaqameedkan gaadhsiyaan agagaarada deegaanka ay ku noolyihiin. Shaqadan farshaxanka geedaha oo ay meel hoose ka bilaabeen ayey dhawr sano kadib waxa ay gaadheen in ay tababaro casri ah siiyaan bulshada deegaanadooda degan. Waxaa kale oo ay awood u heleen in ay warshada farshaxanka geedaha ku ballaadhiyaan deegaanada dariska la ah Gambeella.

Hawl-galka 1^{aad}

Idinka oo ku salaynaya sheekada korka ku xusan su'aalaha ka jawaaba.

1. Faarax siduu ku galay ururka ka ganacsatada Farshaxanka geedaha?
2. Waa maxay sababta Geedi Aabihii ugu hambalyeeyey Faarax?

3. Waa maxay sababaha dadku iyaga oo aan u kala saarin waa mid yar iyo mid weyn ay u doortaan waa maxay?
4. Taariikh-ahaan, nin ama naag midkuu doono ha ahaado qofku leh, hal shaqo inuu qaban karayo weedho aan tilmaamaynin, waa tee? Buugtiina ku qora kadibna barihiina u akhriya.

Marka aynu leenahay ha la aamino in hal shaqo ayna ka liidanin shaqo kale waxaan u jeednaa waxaa habboon in la garto shaqo kasta ujeeddadeeda iyo hadafkeeda oo aad ku guulaysato si aad isku filnaasho u gaadhid ka sokow, waa doorka aad ku leedahay dardargelinta barnaamijyada lagu horumarinayo dhaqaalaha dalka islamarkaana laga sugayo in aad fahamtid. Waxaa suurto gal ah in uu qof shaqo ka mid ah shaqooyinka kale ku helo tababar uu u soo galay ama si lama filaan ah in uu kartidiisa ku helo. Sidaa daraadeed, shaqaalaha oo dhan haddii ay si sax ah u gutaan faa'iidooyinka ay ka helayaan marka laga reebo waxay qabteen shaqo dalka iyo dadka si siman ay uga wada faa'iidaystaan. Sidaa daraadeed, muwaadin kasta waxaa looga baahan yahay in uuna/ ayna odhan shaqadani waa mid liidata ama waa mid weyn, shaqada uu/ay hayo/haysana si wanaagsan uga soo baxdo wakhtigana si habboon uga faa'iidaysto si dadka iyo dalkana horumar iyo barwaaqo u gaadhsiiso.

Hawl-galka 2^{aad}

Su'aalahan soo socda akhriya kadibna jawaabo gaagaaban kaga jawaaba.

1. Waa maxay sababaha loo yidhi shaqadu mid yar iyo mid weyn ma'laha?

DHAQAN HAWL-KARNIMO

2. Shaqooyinka kala duwan oo dhan in ay door ku leeyihiin horumarka ama kaalinta ay ka qaataan horumarinta maxaa lagu garanayaa?
3. Shaqadu mid yar iyo mid weyn ma laha marka la leeyahay macnuhu ma aha shaqooyinku ma kala duwana, fikradan fasalka dhexdeeda kaga wada hadla idinka oo koox-koox ah.

7.1.2. Wakhtiga, Shaqada iyo Horumarka

Jaantuska 7.1. dad dhul kala fog dhir ku beeraya.

- Sawirka maxaad ka fahamteen? Qof walba waxaa uu dareemay baraha ha uga sheekeeyo.
- Hadda ka hor hawl gal dhir lagu beerayo oo aad ka qayb-gasheen haddii ay jirto saaxiibadiina aad isu-fasalka tihiin uga warama.
- Dhirta oo la beero waxtarka laga helo kuwa ugu muhiimsan sharaxaad ka bixiya?

Shaqada Iyo Wakhtiga

Waxaa jirtay xaafad ka tirsanayd xaafadaha magaalada Jaagni oo ka tirsan gobolka Matakal oo ah dhul buuralay ah. Deegaankani wuxuu ahaa goob kayd ah oo gobolka loogu magac daray islamarkaana ahayd goobta kali ah ee kayd ah ee

ku taala deegaanka. Maadaama ay ahayd goobta kali ah ee agagaarka ku taala dadka deegaanka degani ma ayna ogayn sababta oo ah roob yari ayaa la soo gudboonaatay. Dhirtan cagaarani laakiin ma dhicin in ay sii jirto. Bulshada deegaanka degan badankoodu in kasta oo ay dadaalo badan u galeen sidii ay dhirtooda cagaaran u sii jiri lahayd ma awoodin in ay badbaadiyaan wanaaga deegaanka ka jira. Maadaama ayna dan ka galaynin in yar oo ka mid ah dhirta ku taalay kayd ayaa ka badbaaday sababta oo ah waxay jar-jari jireen kayd ayaa marba marka ka dambeeya sii dabar go'aysay.

Dhirtii kayd ayaa ahayd ee goobta ka jirtay way soo yaraatay. Sodon sano ka hor xaafadani cidi ogayd dhirtii kayd ayaa ahayd ee ku taalay haddii uu hada ku noqdo xaafada ma rumaysteen kayd ayaa ayna waxba ka jirin marka uu arko. Si uuna dhibkani u sii soconin talaabo deg-deg ah ayey dadkii xaafada deganaa qaateen si ay dawlada uga wargeliyaan. Sidaa daraadeed, si goobtii loogu beero waxaa agagaarka laga aas'aasay dad u xilsaaran daryeelka iyo dib dhirta deegaanka.

Bulshada degan xaafadu inta ay koox-koox isu-qaybisay islamarkaana qorshaysatay xiliyada ama saacadaha iyo sida ay u kala shaqaynayaan kadibna, dawlada la kaashadeen dad khibrad u lehna ay u yeedheen ayey dib u beereen dhir tiro badan. Si ay dib ugu soo celiyaan dhirtii cagaarnayd ee horay uga bixi jirtay goobta bulshada ayaa muujisay is-xil qaan iyo fir-fircooni. Xiliga roobka inta uuna dhaafin ayaa dhirtii horay uga bixi jirtay loogu beeray.

Muwaadiniinta deegaanku waxay dejisteen jadwal qof walba xiliga uu ku qoran yahay uu

DHAQAN HAWL-KARNIMO

kala socdo si uu uga soo baxo masuuliyada saran. Dhirtii xaafada ku taalay meel fog ayaa laga arki karaa waxaana lagu soo leexiyey dur-dur kadibna kayntii waxay ku soo noqotay sidii ay horay u ahaan jirtay.

Hawl-galka 3^{aad}

Idinka oo ku soconaya kolba amarka la idinsiyo ka jawaaba su'aalaha.

1. sheekada taariikhda ah ee korka lagu soo bandhigay xidhiidhka ka dhexeeya wakhtiga shaqada iyo horumarka qaab sidee ah ayaa loo sharaxay koox-koox uga wada xaajooda?
2. Dhibaataadii xaafadii dhibtani soo waajahday side loo xaliyay?
3. Si deegaanka daryeelkiisa loo sugo talaabooyinka la qaadi karo sharax.

Wakhtiga shaqada iyo horumarka xidhiidhkoodu marka uu qorshe iyo ujeedooyin ku salaysan yahay natiijo wacan ayaa laga helaya. Wakhtigu waa shay dabeeci ah oo qofka bini'aadamka ah loogu deeqay islamarkaana aan lacag laga siisanin, waa hanti dadka oo dhan la siiyey oo loogu talagalay in si siman looga wada faa'iidaysto. Dadku iyaga oo goobta iyo saacadaha ay ka shaqaynayaan iyaga oo wakhtigoodii u kala qaybinaya xilli shaqo, xilli nasasho iyo xili ay seexdaan. Horumarka u dal gaadho wuxuu ku xidhan yahay kolba tixgelinta ay bulshadu siiso wakhtiga iyo isticmaalkiisa. Bulshada ixtiraanta wakhtigeeda kana faa'iidayata horumar fiican ayaga dalkooda iyo naftoodaba u horseedayaan.

Hawl-galka 4^{aad}

Su'aalahan soo socda ka jawaaba.

1. Waa maxay sababta loo yidhaahdo ardeygu waa in uu wakhtigiisa qorshe u samaysto?
2. Sidee loo sharaxaa xidhiidhka u dhexeeya wakhtiga iyo horumarka dalka?
3. Qof muwaadin ah haddii uu wakhtigiisa si habboon uga faa'iidayasan waayo sidee u waxyeelayn karaa horumarka dalkiisa?

7.1.3. Shaqo gaar ahaaneed iyo tu wadareed oo dhinac walba leh oo wakhtigeeda la fuliyo si tayo lehna loo fuliyo.

Jaantuska 7.2. dad si wada jir ah hawl qaran u wada fulinaya

- Dadka sawirka ka muuqda maxay samaynayaan?
- Shaqo si gaar ahaaneed loo fuliyey iyo mid si wadar ahaaneed loo fuliyey siday natiijo ahaan u kala wanaagsan yihiin?

Marwo Cudbi dugsi urur leeyahay oo ah mid dhexe ayey maamule ka tahay. Shaqadeeda maamulka ah iyo isticmaalka wakhtiga ayey aad ugu can baxday. Maadaama ay aaminsan tahay shaqada gaar ahaaneed iyo ta wadareedba iyada

DHAQAN HAWL-KARNIMO

oo la kaashanaysa barayaasha kale iyo shaqaalaha ayaa waxay dadaal weyn u gashay sidii ay dugsiga isbedel tayo wacan leh ugu samayn lahayd. Maadaama ay mudnaan weyn siiso isticmaalka. Wakhtiga shaqada la qabanayo in sidii loo qorsheeyey iyo wakhtigii loo cayimay lagu fuliyo waa dhaqan dugsigu caan ku yahay islamarkaana lagu yaqaano. Iyada oo lagu salaynayo qorshaha wakhtiga ee dugsiga hawlaha dugsigu fulin doono sanadka oo dhan ayaa kooxo kala duwan loogu xilsaaray islamarkaana bilaabay dhaq-dhaqaaq ay ku fulinayaan masuuliyadahooda. Maadaama la gaadhay xiligii la xusayey xaflad lagu soo bandhigo waxqabadka dugsiga waxaa la diyaariyey kooxo kala duwan oo ay ka mid yihiin; kooxda isboortiga, kooxdariwaayadaha iyo madadaalooyinka, kooxda qoraalada iyo cilmibaadhista, kooxda muusikada IWM dhammaantood kooxaha shaqo ee ay ka tirsan yihiin ayey si wada jir ah diyaargaraw ugu jiraan.

Dugsiyada dariska la ah dugsiga ay marwo Cudbi maamulaha ka tahay ayaa laga sugayaa in ay ka yimaadiin kooxo lagu macsuumay xafladan ka socda dugsiyada, shaqsiyaad aad looga yaqaano deegaanka, dhalinyarada iyo ururka haweenka. Marwo CUDBI natiijooyinka waxqabadka dugsiyadu ay ka wada siman yihiin iyo shaqooyinka hadhan si loo qiimeeyo wakhtigii ama xiligii ay shirka u qabatay in la galo islamarkaana dadka ay isugu yeedhay in ay diyaar soo noqdeen iyo in kale si ay u xaqiijiso waxay qaaday talaabooyinkan soo socda. "Hawshan gaar ahaaneed ee aynu u xilsaaranahay oo sideeda looga soo baxo waxay ka dhigan tahay hawsha wada jirka ah oo si haboon loo guto.

Xiligan hada la joogo barayaasha iyo ardayda dugsigu xiliga loo qorsheeyay si ay u isticmaalaan waxay ku jiraan diyaargaraw aad u xoogan.

Hawl-galka 5^{aad}

Su'aalaha soo socda ka jawaaba.

1. Shaqada gaarka ah shaqada wadarta ah saamaynta ay leedahay waa maxay?
2. Shaqo gaar ah iyo tu wadar ah midkay doonto ha ahaatee marka si tayo leh loo fuliyo islamarkaana wakhtigii loogu talagalay lagu fuliyo maxay faa'iido leedahay?
3. Ardaydu shaqooyinka ay si wada jir ah u fulin karaan maxay yihiin? Labo tusaale sheeg.

Shaqadu nooc kasta ha ahaatee mid gaar ahaaneed iyo mid wadar ahaaneedba haddii si tayo leh loo fuliyo islamarkaana wakhtigii loogu talagalay lagu fuliyo macnaheedu waxaa weeyaan masuuliyada oo si haboon loo guto ama looga soo baxo. Shaqo kasta natiijada ka soo baxda waxaa lagu qiimeeyaa tayadeeda oo kali ah ma ahee waxaa kale oo lagu qiimeeyaa wakhtiga lagu fuliyo kolba inta uu dhan yahay.

Si talaabo talaabo ah ayuu geedi-socodka shaqada gaarka ah natiijadeedu door muhiim ah ugu yeelataa natiijada shaqo wadareedka (shaqo kooxeedka). Shaqo gaar ahaaneed iyo mid wadar ahaaneed marka si tayo leh loo fuliyo laguna dhamaystiro wakhtigaloogu talagalay saamaynta aad u heer sareysa ayey ku leeyihiin horumarinta dalka, waxayna kor u qaadayaan nololshada bulshada iyo ta qofka ama kooxda fulinaysa.

DHAQAN HAWL-KARNIMO

Waxtarka shaqada gaarka ah iyo ta kooxda oo si tayo leh loo fuliyo laguna fuliyo wakhtigii loogu talo galay waxaa kale oo ka mid ah horumarka iyo dhaqaalaha dalka oo kaalin muhiim ah ka qaataan. Maadaama shaqadu u baahan tahay in bulshada oo dhani si fir-fircoon uga qayb-gasho shaqada gaar ahaaneed iyo ta koox ahaaneed oo wakhtigeedii lagu fuliyo si tayo lehna loo fuliyo natiijada laga gaadho way fiicnaanaysaa.

Natiijada shaqada ka soo baxda waxaa lagu miisaamaa kolba dadaalka iyo wakhtiga lagu fuliyo inta ay le'egyihiin. Shaqada oo la qabto wakhtiga nasashada ama firaqada la yahay maadaama ay tahay in aad shaqo kale oo dheeri ah u diyaargarawdo natiijada, midhaha ama macaashka oo kor loo qaado weeyaan.

Sidii aynu korka ku soo tilmaamnay shaqada gaarka ah iyo ta koox ahaaneedba waxaa natiijo wanaagsan laga gaadhi karaa marka si tayo leh loo fuliyo islamarkaana wakhtigii loo qorsheeyey lagu fuliyo. Sidaa daraadeed, shaqaalaha waxaa looga baahan yahay in wakhtiga shaqada farsamada loo fulinayo iyo midhaha la filayo in ay ka soo baxdo mudnaan gaar ah ay siiyaan. Tanina waxay asaas u noqonaysaa horumar iyo kobaca dalka.

Hawl-galka 6^{aad}

Su'aalahan soo socda ka jawaab.

1. Waa maxay sababaha hal shaqo loogu tilmaamo in ay natiijo wanaagsan tahay?
2. Natiijo wanaaga shaqada waxaa lagu miisaamo waa midhaha ka soo baxa xiliyada fasaxa dadaalo shaqo oo la fuliyo. Maxaad u malaynaysiin in ay tahay sababta loo yidhi?

7.2. Nolasha Mashaq aystaha

7.2.1. Ma shaqaystuhu wuxuu lid ku yahay dhaqaalaha horumarka iyo kobaca dalka

- Waa maxay sababaha loo yidhi iyada oo aan la shaqaysanin in la noolaado waxay lidi ku tahay dhaqaalaha, horumarka iyo kor u kaca hab nololeedka?

In iyada oo aan la shaqaysan in la noolaado waxay caqabad ku tahay kobaca dhaqaalaha iyo horumarinta waxaana ta marag u ah odhaahda tidhaahda "Nimaan shaqaysanin shaah ma cabo". Waa odhaah sax ah islamarkaana run ah. Nimaan shaqaysanin in uu shaah cabo ama cunto cuno ma aha maadaama qofka shaqaysta u naftiisa iyo noloshiisa dammaanad u qaadi karo shaqadu qofka bini'aadamka waxaa kale oo ay kobcisaa xubnaha iyo maskaxdiisa ama garaadkiisa. Sidaa daraadeedna, waxaa habboon in qofku gacmihiisa u kala bixiyo shaqada si uu sharaftiisa iyo magaciisa u ilaashado. qofku inta uu shaqaynayo ama marka uu aad u shaqeeyo noloshiisa iyo nolosha dadka kale in uu wax ka bedelo ayuu karti ama awood u leeyahay. Qofka nool isaga oo aan shaqaysanin naftiisa kali ah dhib uma gaysanayo qoyska, bulshada iyo dalka ayuu waxyeelo soo gaadhsiinayaa. Dadka oo dhan haddii ay si fir-fircoon u shaqaystaan islamarkaana muujiyaan hawl-karnimo waxay awood u helayaan in ay noloshooda siiyaan. Haddii laakiin bulshada si hawl karnimo leh u gudan waayaan waxay waxyeelo soo gaadhsiinayaan horumarka iyo kobaca dhaqaale ee dadka iyo dalka.

DHAQAN HAWL-KARNIMO

Hawl-galka 7^{aad}

Su'aalahan soo socda ka jawaaba.

1. Shakhsiga oo si hawl karnimo leh u shaqaysta sida ay xidhiidh ula yeelan karto. Horumarka bulshada iyo dalka sharax?
2. Barihiina kala sheekaysta waxyeelada ay leedahay in la noolaado iyada oo aan la shaqaysanin.

7.2.2. Ujeeddooyinka Dhaqaale ee uu Dhigayo Dastuurka Dawlada Jamhuuriyada Dimuqraadiyada Federaalka Itoobiya

- Maxaa sababay in dastuurka dawlada lagu qeexo ujeeddooyinka dhaqaale?

Haweenayda Xoolo dhaqatada

Marwo Xaawo Cabdilaahi oo ku nool ismaamulka deegaanka Canfarta waxay noqotay qofka ugu hawl-karsan ee ka tirsan xoolo dhaqatada deegaanka ka jirta ee ku guulaysatay abaalmarin ama abaalgud meedhaalia ah. Saddex sano ka hor waxay ka qayb gashay dhaqashada lo'da waxay ka qayb-qaadatay waxbarasho beeraha la xidhiidha kadibna aqoon ku filan markii ay ka heshay waxaa la siiyey dhul beereed dhan hal hiktaar oo ay markiiba bilawday in ay falato kadibna waxay ku guulaysatay in ay midho aad u wanaagsan kala soo baxdo. Dhulkii la siiyey waxaa kale oo ay ku beertay midho iyo khudaar kala duwan iyo waliba caws ku filan lo'deeda. Waxayna isla dhulka ka abuurtay dakhli iyo ilo dakhli ka soo galo. Shaqadan waxaa kale oo bar-bar socday iyada oo ku salaynaysa qorshihii ay dejisatay waxay ku biirtay suuqa ganacsiga kadibna waxay hada dhismo labo qol ah ka bilawday magaalada la yidhaahdo Asayta oo ka tirsan ismaamulka Canfarta.

Hawl-galka 8^{aad}

Idinka oo sheekada korka ku xusan ku salaynaya ka jawaaba su'aalahan soo socda;

1. Marwo Xaawo Cabdilaahi noloshan wanaagsan ee hadda ay ku nooshahay maxay ku gaadhay?
2. Sida Mawro Xaawo Cabdilaahi oo kale in shaqo wanaaga abaalgud lagu helo maxay faa'iido leedahay?

Ujeeddooyinka dhaqaale ee dustuurka dawlada dimuqraadiyada federaalka Itoobiya lagu muujiyey waxay mudnaanta koobaad siinayaan sidii danaha ama rabitaanka aasaasiga ah ee bulshada loo buuxin lahaa. Waxaa looga dan leeyahay in lagu sugo horumarka dalka iyo barwaaqayntiisa. Hasa yeeshee, ujeeddooyinka iyo dhaqaalaha dalkeenu ku talaabsanayo waa mid lagu sugayo horumarka dalkeena islamarkaana suuq dhaqaale oo xor ah looga abuuri lahaa dalkeena weeyaan. Nidaamka dhaqaale ee xorta ah waxaa weeye muwaadiniintu nidaamka dhaqaale ee dalkooda ka jira in si xor ah qofba waxaa uu rabo in uu ka ganacsado doorto iyo in rabitaanka bulshada iyada oo lagu salaynayo la abuurto nidaam dakhli lagu helo. Sida ku cad sharciga dawlada dimuqraadiyada federaalka Itoobiya dhaq-dhaqaaqa horumarineed ee ka socda dalka ujeeddadiisa ugu muhiimsani waa sidii horumarka dhaqaale ee muwaadinka iyo rabitaanka aasaasiga ah loo buuxin lahaa.

Hawl-galka 9^{aad}

Su'aalahan soo socda ka wada hadla;

1. Sidee dalkeena kobac dhaqaale oo deg-deg ah lagu gaadhsiin karaa?

DHAQAN HAWL-KARNIMO

2. Nidaamka dawliga ah si loogu abuuro fursado shaqo waa maxay talaabooyinka loo baahan yahay in la qaado?

7.3. Xirfada iyo Anshaxa Xirfadeed

7.3.1. Xidhiidhka ka Dhexeeya Kobcinta Kartida Xirfadeed iyo Wax Soo Saarka

- Xirfadu waa maxay? khibradiisu maxay tahay?

Kartida khibradeed iyo xirfadaada oo la kobciyo waxay aas'aas u yihiin wax soo saarka. Sida la wada garanayo khibrada shaqo lagu fuliyo waa mid mudo dheer oo shaqada lagu jiray ama tababar lagu helo sumcada khibraduna waa dabeecad ama dhaqan looga baahan yahay in qofka khibrada leh yeesho. Aqoonyahanadiin si ay u helaan khibrad xirfadeedka shaqada ay u ka tirsan yihiin waxaa jira sumcado looga baahan yahay in ay yeeshaan. Sumcada khibrada macnaheedu waxaa weeye aqoonyahan kasta inta uuna bilaabin bixinta adeegyada muhiimka ah hab dhaqameed looga baahan yahay in uu huwanaado weeyaan. Tusaale ahaan waxaa jirta sumcad iyo anshax looga baahan yahay in uu baruhu lahaado, mid looga baahan yahay in uu yeesho qofka dhakhtarka ahi. Hase yeeshee, aaminimo, masuul ka noqoshada, wakhtiga iyo balanta oo la qadariyo IWM waxay ka mid yihiin anshaxa/sumcad looga baahan yahay in uu yeesho qof kasta oo aqoon yahan ah islamarkaana leh khibrad ama takhasus khibrado shaqo laguna qiimeeyo dhammaystirnaanta iyo tayo wanaaga khibrada shaqo khibrada shaqada iyo anshaxa khibrad inta la iswaafajiyo haddii aan la shaqaynin natiijo wax tar leh lama gaadhayo.

Hawl-galka 10^{aad}

Ka jawaaba su'aalahan

1. Qodobeeya dhammaan anshaxa iyo sumcadaha looga baahan yahay in ay yeeshaan dhammaan aqoonyahanada leh khibradaha shaqo ee kala duwan.
2. In natiijo wanaagsan laga soo hooyo shaqo karti khibradeed oo kali ah kuma filna sababta loo yidhi waa maxay?

Gunaanadka Cutubka 7^{aad}

Sida aad horey ugu soo barateen cutubkan dhaxdiisa, waxaa muhiim ah in la qabto hawl ama waxqabad wanaagsan oo waxtar u yeelan karta nolosha gaarka ah, tan qoyska iyo guud ahaan kobaca dhaqaale ee dalka. Waxaana haboon in hawlaha shaqo lagu salgooyo wakhtiga si ay hawlaha waxqabad u noqdaan kuwo habaysan oo leh qorshayaal iyo jadwalo lagu xisaabtami karo ka midha dhalinta hawl kasta oo la rabo in laga gaadho natiijo iyo yool wanaagsan. Marka shaqa kasta laga soo hooyo natiijo waxtar leh, waxaa ruux ama qof kasta oo ka dambeeyay guushaas shaqo noqdaa mid yeesha sumcad iyo magac wanaagsan, islamarkaana kasbada amaan, bogaadin iyo mahad naq looga soo jeediyo deegaanka & dalka guud ahaan. Wuxuuna noqdaa mid tusaale wanaagsan u noqda bulshada qaybaheeda kale.

Dhinaca kale, waxaan horey u soo baranay waxyeelada & dhibaatooyinka ay leeyihiin ficilada xun ee caajiska iyo fadhi ku dirirnimada shaqa-quudhsi ama mashaqeysi u leeyihiin heerka nolosha gaar ahaaneed, tan qoys iyo tan guud ee dalka . Dhaqamada noocan ahina waa kuwo ka dhan ah hawlaha horumar ee lagu doonayo in lagu cidhibtiro saboolnimada iyo dib u hadhnimada dhaqaale ee dalka la degtay mudada fog. Shaqsiyaadka noocan ahina waa kuwo ku dambeyn doona dulsarnimo iyo faqri ay dugsadaan. Haddaba, waxaa loo baahan yahay in laga foojignaado ficilada mashaqeystanimada iyo tan shaqa-quudhsi ee lidka ku ah wax soo saarka & dhaqaalaha dalkaba.

Dhanka kale, dalkan Itoobiya waa mid muddo dheer ay la degeen dagaalo, abaaro iyo dib u dhacnimo dhaqaale, taasina waxay ku reebtay raad xun oo u soo jiiday sumcad & magac xun indhaha caalamka horteeda. Sidaas awgeed, waxaa la dejiyay qorshayaal iyo barnaamijyo horumarineed oo meesha lagaga saarayo magaca xun ee dalka lagu yaqaano ee saboolnimada iyo dib u hadhnimada. Haddaba, waxaa dastuurka J.D.F.I lagu xusay ujeedooyinka lagu hagayo dhaqaalaha & horumarka dalka si bulshada looga haqab-tiro baahida dhaqaale iyo ta bulsho ee ay qabaan, islamarkaana loo gaadhsiiyo si siman dhammaan qaybaha dalka oo dhan. Fulinteedana wuxuu xil gaar ah ka saran yahay xukuumada. Sidoo kalena, waxaa shacabka laga sugayaa inay ku garab-galaan xukuumada hirgalinta ujeedooyinkaas kor lagu xusay iyo waliba sidii looga midha dhalin lahaa.

DHAQAN HAWL-KARNIMO

Layliska Guud ee Cutubka 7^{aad}

I. Ku qor “Run” ama “Been”.

1. Waxaa haboon in xirfad kasta iyo xirfadlayaasha oo dhan la siiyo qiimo & xurmo isku mid ah.
2. Dalka ay dadkiisu leeyihiin kartida iyo adkaysiga shaqo, waxaa yaraanaysa khatarta/halista masiibooyinka aadamigu sababo ay leedahay.
3. Koritaanka dalka waxaa la heli karaa oo kaliya marka la abuurto xirfado farsamo oo aad u sareeya.
4. Ma haboona inaad xirfado kale ka soo korodhsato dad kale.

II. Isku aaddi erayada ku kala hoos qoran xarfaha “B” iyo “T”.

B

1. Boggaadin
2. Karti
3. qooma'mayn
4. Ajar (Liibaan) wanaagsan.
5. Dhicis

T

- b) Faa'iidada camalka wanaagsan ee la qabto.
- t) Xil gudasho la'aan
- j) Ilmaha ugu horeeya
- x) Ammaan loo fidiyo soo hoynta natiijo
- kh) Khibrada & Aqoonta laga helo xirfadaha shaqo.
- d) Wax dhammaaday ama dhaafay oo laga shalaayo.

III. Buuxiya Meelaha Banaan.

1. Hortaba waxaa loo baahan yahay in la sameysto _____ lagu hawl galo si loo fuliyo shaqada wakhtiga loogu tala galay.
2. _____ iyo _____ waa caadooyin xun xun oo waxyeela ku keeni kara horumarka dalka guud ahaan.

IV. Ka dooro jawaabta saxda ah.

1. Koritaanka dalka si loo xaqiijiyo
 - b) waa in la ogaadaa shaqa la'aan la iska noolaado uuni inay tahay caado (dhaqan) xun.
 - t) Dhammaan muwaadiniintu waa inay helaan fursada shaqo oo siman.
 - j) ujeedooyinka dhaqaale waa in ficil lagu muujiyaa.
 - x) Dhammaan.

DHAQAN HAWL-KARNIMO

2. Marka la leeyahay muwaadinku wuxuu qabtay shaqo lagu dayan karo
 - b) Waa marka u magac & sumcad lagu faani karo u soo hooyo ummadiisa & dalkaba.
 - t) Waa marka uu hay'ad samafal aas'aaso.
 - j) Waa marka uu ka qayb-galo tartanka ciyaaraha Olombika.
 - X) Waa marka magaciisa si deg-deg ah looga maqlo Raadiyaha iyo Jaraa'idka.
- 3 Saldhiga ujeedooyinka dhaqaale ee dalka waa;
 - b) Bulshada oo si isku mid ah looga faa'iideeyo hantida dalka.
 - t) Taakulo gaar ah oo loo fidiyo qowmiyadaha dib uga dhacay xaga horumarka
 - j) Xaalada dhaqaalaha dadweynaha dalka oo kor loo qaado.
 - x) Dhammaan.

V. Ka bixiya Jawaabo kooban:-

1. Marka la leeyahay shaqadu ma laha mid yar iyo tu wayn maxay tahay?
2. Maxaa lagu qeexi karaa dulsaarnimada?
3. Maxaa loola jeedaa marka la leeyahay wakhtiga sida ugu haboon ha looga faa'iidaysto?